

Motion till riksdagen

1985/86:U406

Stig Gustafsson och Hans Göran Franck (s)

Internationellt avtal om förbud mot första-användning av kärnvapen

Frågan om kärnvapnens laglighet har börjat diskuteras alltmer i olika sammanhang. Det är egentligen absurt att det finns folkrättsliga förbud i konventioner mot att använda dumdkulor eller gas i krig medan användningen av kärnvapen inte uttryckligen förbjuds i någon internationell konvention. Givetvis har detta politiska förklaringar. Kärnvapenmakternas intresse att utan inblandning få utveckla kärnvapen har hittills tagit över. Bland dessa makter hävdar man också att det i vissa fall kan vara folkrättsligt tillåtet att använda kärnvapen just på grund av avsaknaden av uttryckliga förbud.

Det finns dock konventioner som avser att hindra spridningen av kärnvapen. Bland dem kan framför allt nämnas icke-spridningsavtalet från 1968 som binder de nordiska länderna och avtalet om en kärnvapenfri zon i Latinamerika från 1967.

FN:s generalförsamling har vid flera tillfällen antagit resolutioner som fördömer kärnvapen. Dessa resolutioner har dock som bekant inte bindande verkan för medlemsstaterna.

Frågan om en kärnvapenfri zon i Norden är intimt förknippad med frågan om det är folkrättsligt tillåtet att använda sig av kärnvapen.

I olika delar av världen pågår ansträngningar att upprätta nya kärnvapenfria zoner. Framgångar i vårt nordiska arbete kan få en stimulerande internationell betydelse.

Det har från vissa håll sagts att en nordisk kärnvapenfri zon inte bör genomföras isolerat. Så behöver inte bli fallet internationellt sett. Palme-kommissionens förslag om en kärnvapenfri korridor i Europa är en annan sådan möjlighet, som får allt större anslutning inte minst från Norden. En annan lösning som berör de invändningar som framförts (från norskt och danskt håll) är att verka för en ny kärnvapensyn, nämligen om att inte vara första land som brukar kärnvapen. Den s. k. första-användningen (first use) av kärnvapen kommer i strid med folkrättsreglerna.

Massiv första-användning av kärnvapen på den strategiska nivån är helt visst folkrättsstridigenligt gällande regler, även om det sker i självförsvar. De nordiska länderna bör aktivt verka för att ett internationellt avtal om "no first use" av kärnvapen kommer till stånd. En central fråga i den nordiska debatten har varit behovet av eftergifter från kärnvapenmakterna i form av garantier. Stormaktsgarantier är av betydelse om de avges villkorslöst. Goda kontrollmöjligheter finns även om de inte kan bli absoluta.

Från den svenska regeringens sida har man i olika sammanhang, bl. a. i

FN, uttryckt den uppfattningen att en första-användning av kärnvapen tenderar att vara klart folkrättsstridig.

Mot. 1985/86
U406

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär att Sverige verkar för ett internationellt avtal eller konvention om icke-första-bruk av atomvapen, som alla länder uppmanas ansluta sig till.

Stockholm den 27 januari 1986

Stig Gustafsson (s)

Hans Göran Franck (s)